

**ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
เพื่อสนับสนุนการศึกษาแบบเปิด สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
Information and Communication Technology Management to Support Open
Education of Rajabhat Universities: The Administrators's Perspective**

ชเนตติ พิมพ์สุวรรณ และ กันยารัตน์ เควียะเซน

สาขาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงที่มีต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการศึกษาแบบเปิด สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ พื้นที่วิจัย คือ หน่วยงานที่ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่สำนักคอมพิวเตอร์ จำนวน 11 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง จำนวน 11 คน โดยมีเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารหน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารประสบปัญหาส่วนใหญ่ในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการผลักดันและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมเป็นองค์กรเพื่อให้บริการการศึกษาแบบเปิดสู่สาธารณะในรูปแบบ MOOC

คำสำคัญ: การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, การศึกษาแบบเปิด, ระบบ MOOC

ABSTRACT

This qualitative study aimed at 1) exploring the existing context of the information and communication technology management in Rajabhat University; and 2) understanding the administrator's perspective toward the information and communication technology management to promote an open education in the university. The area of study was set at 11 computer centers providing services on the information and communication technology in the Rajabhat universities in the Northeast where the semi-structured interview was used to collect the data from those 11 administrators.

The finding was finally affirmed that 1) the major problems for the management is the shortage of budget, staffs, and basic infrastructure; 2) most of the administrator gives their priority to supporting and promoting the university network to manage and offer an open education system or MOOC for the public.

Keyword: Information technology management; Open education; MOOC

บทนำ

จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันที่มีการขยายวงกว้างในการให้บริการ การเข้าถึง การแพร่กระจายของทรัพยากรทางการศึกษา อีกทั้งยุคเทคโนโลยีเว็บ 2.0 และ 3.0 ที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อนักการศึกษาและผู้เรียนในการสร้าง ปรับเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพยากรการศึกษาเหล่านี้ได้กับผู้คนทั่วโลก [1] อินเทอร์เน็ตจึงนับว่าเป็นรากฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสร้าง เผยแพร่ และส่งมอบข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลและผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น และเมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งวิถีชีวิตเปลี่ยน การทำงานเปลี่ยน รวมถึงเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบสังคมเป็นแบบสังคมดิจิทัลที่อยู่ร่วมกันในระบบนิเวศดิจิทัลและวัฒนธรรมดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาหลายประการ อาทิ การเรียนรู้โดยบูรณาการเทคโนโลยีออนไลน์เข้ากับการเรียนรู้แบบร่วมมือ การคิดใหม่เรื่องบทบาทของครูและระบบโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้เรียนจากผู้บริโภคเป็นผู้สร้าง และทรัพยากรการเรียนรู้แบบเปิด เป็นต้น [2]

ในยุคดิจิทัลนี้เป็นยุคที่มีเทคโนโลยีอุบัติใหม่เกิดขึ้นมากมาย สาเหตุแห่งปัจจัยที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีอุบัติใหม่คือการใช้อินเทอร์เน็ต ข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีผู้สร้างขึ้นจำนวนมากจากอินเทอร์เน็ต ถูกเก็บสะสมไว้รอบตัวเราบนระบบคลาวด์รวมกันเป็นข้อมูลขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่า Big Data และเปิดกว้างให้เข้าถึงได้อย่างอิสระ จะเป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษายุคใหม่ ซึ่งผลจากเทคโนโลยีอุบัติใหม่นี้ที่เป็นแรงกดดันทำให้การเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล [3] เป็นยุคที่ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามสิ่งที่ตนสนใจ เน้นไปเชิงลึกมากกว่าเชิงกว้าง ห้องเรียนแบบเดิมจำเป็นต้องปรับให้เข้ากับผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ (Digital Native) [4] ที่มีคุณลักษณะที่หลากหลาย ต่างประสบการณ์ ต่างความสนใจ และมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้สอนควรต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงในแบบเดิมมาเป็นพี่เลี้ยงในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่า โดยสอนเนื้อหาที่ละเอียดๆ แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจผ่านอุปกรณ์สื่อสารสมัยใหม่ เช่น Tablet และ Smart phone รวมทั้งสื่อทางอินเทอร์เน็ต เช่น OER และ MOOC ด้วยอิทธิพลและศักยภาพของอินเทอร์เน็ตในการก้าวไปสู่วิธีการแบบเปิด อันได้แก่ ข้อมูลแบบเปิด ที่เกิดจากแนวคิดการแบ่งปันข้อมูลจำนวนมากและการจัดเก็บข้อมูลบนระบบคลาวด์ ก่อเกิดเป็นทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ที่มีผู้สร้างสรรค์แบ่งปันเพื่อประโยชน์ร่วมกันฟรี และการเข้าถึงแบบเปิด ที่เป็นมากกว่าการเข้าถึงเพื่อไปอ่านหรือศึกษาหาความรู้แค่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เราสามารถที่จะใช้ ปรับปรุง และสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่จากการเข้าถึงนั้นได้ในทันที เมื่อเทคโนโลยีทำให้เกิดรูปแบบกระบวนการแบบกลับด้าน กล่าวคือ จากเดิมเราเก็บข้อมูลไว้ที่ตัวเอง แต่เทคโนโลยีทำให้การจัดเก็บข้อมูล การตีพิมพ์บทความวิชาการ งานวิจัย และสื่อกลับทิศไปอยู่บนระบบคลาวด์และสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด การศึกษาก็มีพื้นฐานมาจากการใช้สื่อ จึงมีรูปแบบกลับด้านด้วยคือเปลี่ยนจากการสอนเป็นการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดแนวคิดในเรื่องการศึกษาแบบเปิด (Open education) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยปิดอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกหลายแห่ง ได้ก้าวนำแนวคิดการศึกษาแบบเปิดไปแล้ว โดยการสร้าง Open courseware ให้ผู้อยู่นอกมหาวิทยาลัยได้ร่วมเรียนด้วย [5] ผลที่ได้จากการจัดการศึกษาแบบเปิด (Open Education) คือการแก้ปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียนกับสภาพความเป็นจริงภายนอกโลกแห่งความรู้ที่มีอยู่ทั่วทุกหนแห่ง ซึ่งการจัดการศึกษาที่ผ่านมาและเป็นผู้เรียนในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาแบบเน้นผู้สอน (Out-reach) ซึ่งให้น้ำหนักกับเนื้อหาและกระบวนการที่สถาบันหรือผู้สอนเห็นว่าเหมาะสมโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนหรือการตอบสนองต่อความต้องการของสังคมมากนัก แต่การจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคตคือการจัดการศึกษาแบบตอบสนองความต้องการของสังคมโลก ซึ่งการให้โลกภายนอกเป็นผู้ให้ข้อมูลจริงกับสถาบันหรือผู้สอน (In-reach) เพื่อที่จะได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังมีความแตกต่างและช่องว่างของระดับการพัฒนา (University Divide) หลายมิติ อาทิ เช่น ขนาด งบประมาณ ประเภท อายุ สถานที่ตั้ง บุคลากร คุณภาพของนักศึกษา คุณภาพ ของสถาบัน ตลอดจนชื่อเสียง เป็นต้น [2] อีกทั้งตามบทบัญญัติของการศึกษาในปัจจุบันนั้น ถูกจำกัดด้วยความสามารถในการรับผู้เข้าเรียนของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ทรัพยากรที่สามารถใช้ได้ก็มีจำนวนไม่มากนัก เหตุด้วยงบประมาณในการผลิตและการเผยแพร่ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการเข้าถึงทำได้อยู่ในวงจำกัด หรือการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงส่งผลให้สื่อที่ดีมีราคาสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันจะไม่ถูกจำกัดเฉพาะในห้องเรียนภายใต้กรอบคิดของความเป็นมหาวิทยาลัยแต่อย่างเดียวนั่น จะต้องเป็นการเรียนวิชาความรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ที่มีอยู่อีกมากมายมหาศาลนอกตำรา ไปจนถึงการเรียนรู้และการปรับตัวต่อการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ก็มีทักษะชีวิตมากมายที่ต้องเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง โดยอาศัยสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับสืบค้นข้อมูลได้สะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการปฏิวัติการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อลดข้อจำกัดนี้ จะช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงทรัพยากรแบบเปิดที่มีคุณภาพสูงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นักเรียน นิสิต นักศึกษาสามารถเติมเต็มสารสนเทศ มุมมองการศึกษาและวัสดุการศึกษาเพื่อช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จทางการศึกษา ครู อาจารย์ สามารถแลกเปลี่ยนวัสดุการเรียนรู้และสร้างทรัพยากรการเรียนรู้ได้จากทั่วทุกมุมโลก นักวิจัยสามารถแบ่งปันข้อมูลและสร้างเครือข่ายทางวิชาการ อีกทั้งจากความต้องการในการพัฒนาทักษะความสามารถผู้ใช้งานให้มีศักยภาพการทำงานที่สูงขึ้นทั้งในทางธุรกิจและการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทั่วไป อันจำเป็นต่อการพัฒนาอาชีพ ดังนั้นการเคลื่อนไปสู่การศึกษาแบบเปิดจึงถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภายใต้องค์ประกอบสำคัญคือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเข้าถึงและคลี่เนื้อหาในแต่ละรายวิชาแล้วนำมาประกอบกันเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน และทรัพยากรทางปัญญาที่ง่ายต่อการปรับปรุง แก้ไข ทำความเข้าใจและปลอดภัยต่อการแบ่งปันความรู้ในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม [6] และยังเป็นแนวคิดในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการศึกษาของไทย อันได้แก่ 1) คุณภาพการศึกษาเมื่อเทียบกับต่างประเทศ 2) ความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ 3) ประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ และ 4) การตอบสนองต่อความต้องการของสังคม [7]

การประยุกต์การศึกษาแบบเปิดสู่มหาวิทยาลัยไทยนั้น มหาวิทยาลัยควรใช้เทคโนโลยีอุบัติใหม่ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรียนรู้ โดยให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการกระจายองค์ความรู้และให้บริการสังคมของมหาวิทยาลัย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อองค์ความรู้กับศูนย์วิทยาการความรู้ที่สำคัญของโลก อันจะเป็นการช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการแบ่งปันถ่ายทอดวิชาความรู้และกระจายองค์ความรู้สู่ผู้ใช้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ๆ ที่จะมีส่วนเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 [8] จากความสำคัญและปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา พบว่าไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการพัฒนาและการนำมาประยุกต์ใช้เท่านั้นแต่ยังรวมถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและองค์ความรู้ (Digital Divide) การเข้าถึงข้อมูล (Public Access) ความสะดวกสบายในการใช้งาน (Convenient) และการบริหารจัดการ (Management) ที่ดีอีกด้วย รวมถึงปัญหาจากการใช้สื่อและทรัพยากรการศึกษาในปัจจุบันต้องใช้เวลา กำลังคน และค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง เกิดปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ สิทธิในการใช้งาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อสิทธิการใช้และการฟ้องร้องจากการนำสื่อที่ผู้อื่นผลิตไว้แล้วมา ดัดแปลง และนำมาใช้ [9] อีกทั้งจากนโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากการบริหารจัดการการใช้อุปกรณ์ไอที ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรืออินเทอร์เน็ตเป็นดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนไม่ค่อยคุ้มค่ากับการลงทุน โดยส่วนใหญ่เมื่อพบเห็นว่าอุปกรณ์เสียก็จะเลิกใช้ พร้อมกับของงบประมาณในการซื้อใหม่ หรืออุปกรณ์บางอย่างก้าวหน้ารวดเร็ว ครู

และบุคลากรของโรงเรียนก็ก้าวตามไม่ทัน ซึ่งสิ่งที่ควรดำเนินการคือใช้อุปกรณ์ไอทีอย่างคุ้มค่า บำรุงรักษาและนำไปใช้ประโยชน์เป็นดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ให้ได้ในระยะยาว [10]

มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาและเป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ของคนในชุมชนและท้องถิ่นอยู่แล้ว ได้พยายามอย่างเต็มความสามารถภายใต้งบประมาณและกำลังบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ ต่อการพัฒนาการศึกษาที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง เพื่อผลักดันให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัย มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ กระจายการเรียนรู้ไปสู่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก เรียนรู้ได้มากขึ้น และเร็วขึ้น จึงนับเป็นก้าวสำคัญ หากมหาวิทยาลัยราชภัฏจะสามารถดำเนินการเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ที่ผสมผสานทั้งการศึกษาในระบบและการเรียนรู้แบบเปิดตามอัธยาศัย อันจะทำให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างเต็มศักยภาพและการใช้งานระบบเครือข่ายนั้นคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น เป็นการลดต้นทุนการจัดการศึกษาและเพิ่มศักยภาพในการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ระดับท้องถิ่นและชุมชน การรองรับการเปลี่ยนงาน การพัฒนาผลิตภาพของผู้ที่ทำงานต่อเนื่อง ผู้ที่พ้นวัยทำงาน จนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันจะส่งผลให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นศูนย์กลางทางวิชาการที่สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนและสนับสนุนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงที่มีต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการศึกษาแบบเปิด สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาแบบเปิดและการเปลี่ยนแปลงระบบของ Stephen Marshall พบว่า เนื่องมาจากการตั้งข้อสังเกตของ จอห์น แดเนียล เมื่อปี 1996 ว่ารูปแบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยแบบดั้งเดิม ไม่สามารถที่จะสนองตอบความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นได้สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีของประชากรที่มีการเติบโต ซึ่งจะเห็นได้จากความต้องการของผู้เข้าเรียนใหม่ในมหาวิทยาลัยกว่า 50,000 คน ในทุกสัปดาห์ ขณะที่เขามุ่งเน้นไปที่โลกที่กำลังพัฒนา จากภาวะเศรษฐกิจถดถอยเมื่อปีที่ผ่านมา ทำให้เห็นการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งปริญญาตรีในสหรัฐอเมริกา และการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การระดมทุนของประเทศ รวมทั้งสหราชอาณาจักร และนิวซีแลนด์ อย่างไรก็ตามเรื่องของการศึกษาของประชากรนี้ ยังคงได้รับการยกย่องให้เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีของประเทศที่พัฒนา เป็นการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายในอนาคตของพวกเขาสำหรับการเติบโตและเพิ่มมากขึ้นในการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของประชากร ความสมดุลในการเข้าถึงการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีต้นทุนและคุณภาพ ได้รับการพิจารณาและถูกอธิบายเป็นลักษณะสาม ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะหลบหนีสามเหลี่ยมหลักคือการเปลี่ยนสมมติฐานพื้นฐานเกี่ยวกับวิธีการศึกษาที่มีคุณภาพของมหาวิทยาลัยจะได้รับโดยบางทีอาจจะแนะนำเทคโนโลยีใหม่หรือแบบจำลองการเรียนการสอน เช่น การศึกษาแบบเปิด ดังที่ John Daniels ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษาแบบเปิดได้ทำลายสามเหลี่ยมหลักลง อันได้แก่ การเข้าถึง ค่าใช้ และคุณภาพที่เป็นข้อจำกัดของการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา และได้สร้างสมมติฐานไว้ว่า การศึกษาที่แพร่หลายในทุกวันนี้จะไม่มีคุณภาพ ถ้าปราศจากการผูกขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดใหม่ของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ดิจิทัล การทำงานร่วมกัน และรูปแบบการผลิตที่มีความยืดหยุ่น ในขณะที่เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ทำให้เข้าถึงและใช้ทรัพยากรดิจิทัลได้ทุกที่ ทุกเวลาทั่วโลก และมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลง ในราวปี ค.ศ.2000 เชื่อกันว่าความกว้างไกลของเทคโนโลยี จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสู่กระแสเพื่อคนส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่า Massification หรือที่เรียกอีกอย่างว่า Universilization ที่ถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรจะต้องจัดเพื่อให้คน

ส่วนใหญ่ของสังคม หมายความว่าทุกคนมีสิทธิ์ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน หรือจัดให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการเกิดวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยเสมือนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 กลายเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องมีการศึกษาใหม่และระบบการศึกษาแบบเปิด ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากระบบการศึกษาแบบปิดของโรงเรียนสู่การศึกษาแบบต่อเนื่องอย่างเป็นทางการ ซึ่งการศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องที่ได้อ่านมาแล้วในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เมื่อบุคคลจบการศึกษาไปประกอบอาชีพระยะหนึ่งแล้วมีความจำเป็นต้องหาความรู้เฉพาะ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเพิ่มเติม ก็สามารถสมัครเรียนเพิ่มเติมได้จากสถาบันการศึกษา เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและเทคโนโลยีของสังคมโลก โดยก่อนหน้านี้องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้มีการจัดตั้งกลยุทธ์สำหรับการศึกษาต่อเนื่องที่กำลังจะหมดไปจากระบบการศึกษาเดิม โดยการเตรียมหลักสูตรและสร้างระบบการศึกษารวมถึงการศึกษาสำหรับผู้สูงวัย เป็นผลให้ประเทศที่พัฒนาให้การยอมรับว่าการศึกษาแบบต่อเนื่องจะเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพของสังคมในอนาคต โดยพยายามที่จะเปลี่ยนการศึกษาในรูปแบบเดิมไปสู่การศึกษาในรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง อีกทั้งประเด็นสำคัญหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 คือการส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.2555-2559) และนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาและใช้ศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรองรับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของชาติ และพึงกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึง (Access) และลดช่องว่างดิจิทัล (Digital divide) เพื่อการเรียนรู้เฉพาะตัว (Customization) ไปจนถึงการเรียนรู้ของมวลชน (Massification) ลงทุนการวิจัยและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงจัดทำสื่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสู่ออกสู่สาธารณะ (Open courseware) [2]

การเคลื่อนไหวไปสู่การศึกษาแบบเปิด เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่เปิดโอกาสสำหรับการแบ่งปันความคิด การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา นักการศึกษาและผู้เรียนทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น ในอดีตที่ผ่านมาการดำเนินการของระบบการศึกษายังขาดการเชื่อมโยงขั้นพื้นฐานระหว่างการศึกษาปฏิบัติจากโลกของออนไลน์กับศักยภาพอันมากมายของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตที่สนับสนุนความสามารถและประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่มากขึ้น ดังนั้นการขับเคลื่อนเพื่อการศึกษาแบบเปิดจึงเป็นความพยายามที่จะลดช่องว่างทางดิจิทัลนี้ ซึ่งการศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการปรับเปลี่ยนจากในชั้นเรียนไปสู่การศึกษาฟรีผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตตามอัธยาศัยสำหรับทุกคน (วิภา เจริญภัณฑารักษ์, 2558) โดยองค์ประกอบที่จำเป็นในการเคลื่อนไหวการศึกษาแบบเปิดนี้ก็คือ ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ซึ่งเป็นการเปิดและแบ่งปันให้ผู้สนใจได้เข้าถึงสื่อการศึกษาที่เผยแพร่ออนไลน์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งมีหลายประเภท ได้แก่ หลักสูตรและเนื้อหาแบบเปิด (open courseware and content) ซอฟต์แวร์ในกลุ่มเปิด (Open software tools) วัสดุเปิด (open material) และคลังของวัสดุการเรียนรู้ (Repositories of Learning Object) หรือทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ตามแนวคิดใหม่ที่มีความหมายกว้างกว่า [7] ได้แก่ OWC หนังสือเรียนแบบเปิด (open textbook) ศิลปะหรือวิธีการสอนแบบเปิด (open pedagogy) การวิเคราะห์การเรียนรู้แบบเปิด (open learning analytics) การวิจัยสถาบันแบบเปิด (open institutional research) การเงินการศึกษาแบบเปิด (open educational finance) การวิจัยแบบเปิด (open research) และเทคโนโลยีแบบเปิด (open technology)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงที่มีต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Keys informant) ซึ่งเป็นผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (CIO) ในหน่วยงานที่เป็นพื้นที่ศึกษา จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 8) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 9) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 10) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ 11) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview guide) ที่ผู้วิจัยอาศัยเป็นแนวในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1) ข้อมูลทั่วไปผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) สถานภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และ 3) ความคิดเห็นของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการศึกษแบบเปิด สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

3. วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

3.1 ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อออกแบบสัมภาษณ์

3.2 ออกแบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ประสานและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

3.3 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Keyinformants) ของหน่วยงานที่เป็นพื้นที่ศึกษา 11 แห่ง เป็นผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (Chief Information Officer : CIO) จำนวนทั้งสิ้น 11 คน ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 คน ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 7 คน และผู้อำนวยการสำนักคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 คน เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน และเพศหญิง จำนวน 3 คน ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาเอก จำนวน 8 คน และระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน สำหรับประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร ผู้วิจัยได้แยกเป็นประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารทั้งหมดนับตั้งแต่เริ่มมาทำงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งในระดับตำแหน่งรองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการศูนย์/สำนัก และประธานหลักสูตร พบว่า มีระยะเวลาอยู่ในระหว่าง 5-16 ปี และแยกเป็นประสบการณ์ในการบริหารเฉพาะหน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีระยะเวลาอยู่ในระหว่าง 1-10 ปี

2. สถานภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การวิเคราะห์สถานภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดจากการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งหมด 11 แห่ง โดยการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 ด้านนโยบาย มีแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แผนยุทธศาสตร์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในมหาวิทยาลัย แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดหรือการพัฒนาแบบ MOOC

2.2 ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่หน่วยงานให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้รับจัดสรรจากทางมหาวิทยาลัยนั้น เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 2-6 ล้านบาท แต่มีเพียง มรภ.ร้อยเอ็ดเท่านั้นที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุดเพียง 200,000 บาท ผู้บริหารให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมของมหาวิทยาลัย นับว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ต้องใช้งบประมาณเพิ่มมากขึ้นในการจัดหาแม่ข่ายเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่มีอยู่แล้วก็ทำได้อย่างจำกัดและไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านโครงสร้างการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือสำหรับอาจารย์และนักศึกษาในการแสวงหาความรู้ และการปฏิบัติงานตามภารกิจต่างๆ ของมหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าหมาย โดยจัดให้มีหน่วยงานกลางในการให้บริการงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแก่อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา จากการสำรวจโครงสร้างขององค์กรพบว่า เป็นศูนย์/สำนักคอมพิวเตอร์ที่สังกัดภายใต้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ มรภ.นครราชสีมา มรภ.อุดรธานี มรภ.สกลนคร มรภ.ชัยภูมิ มรภ.เลย มรภ.ศรีสะเกษ มรภ.สุรินทร์ และมรภ.บุรีรัมย์ และจัดตั้งเป็นสำนักคอมพิวเตอร์ โดยแยกจากสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มรภ.อุบลราชธานี มรภ.มหาสารคาม และ มรภ.ร้อยเอ็ด แต่ละแห่งมีการจัดโครงสร้างการบริหารภายในหน่วยงานตามลักษณะงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน ประกอบด้วย ด้านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านระบบคอมพิวเตอร์ ด้านระบบสารสนเทศ ด้านพัฒนาซอฟต์แวร์ ด้านซ่อมบำรุง ด้านการฝึกอบรม และด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นต้น

2.4 ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากร ICT ส่วนใหญ่มีทักษะความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานด้าน ICT ที่ดีและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกลุ่มงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน มีการกำกับติดตามและรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งพบปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารของศูนย์/สำนักหรือการดำเนินงานกิจกรรมโครงการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ บางโครงการต้องใช้เวลาในการพัฒนานานและมีบุคลากรทำงานเพียงคนเดียว ทำให้ส่งงานไม่ทันเวลาที่มอบหมาย หรือบางแห่งต้องโยกย้ายคนที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน ICT โดยตรงไปทำงานด้านอื่น เช่นทำงานด้านธุรการหรือบริหารงานทั่วไป เลยทำให้ต้องเสียบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในตำแหน่งนั้นไป อีกทั้งด้วยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป บริบทของมหาวิทยาลัยรวมทั้งการเรียนการสอนก็เปลี่ยนไปด้วย ส่งผลให้จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพิ่มขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและควบคุมดูแลระบบ จากการสำรวจพบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีจำนวนบุคลากร ICT มากที่สุดคือ 20 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 3 คน

2.5 การให้บริการ ICT พบว่าหน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการให้บริการด้าน ICT ภายในมหาวิทยาลัย แก่อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการ ดังนี้ การให้บริการระบบสารสนเทศ บริการห้องฝึกอบรม บริการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ บริการอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัย บริการบัญชีผู้ใช้ บริการระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ บริการซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ บริการพื้นที่จัดทำเว็บไซต์ บริการ office365 บริการระบบอีเลิร์นนิ่ง บริการการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และกิจกรรมที่

เกี่ยวข้อง บริการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์เบื้องต้น นอกจากนี้ยังมีพื้นที่รองรับการนำอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กและอุปกรณ์อื่นๆ ที่สามารถเชื่อมต่อระบบ WIFI ของมหาวิทยาลัยได้

2.6 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ICT 1) ด้านฮาร์ดแวร์ พบว่า เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไว้ให้บริการนักศึกษา ถือว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการใช้ในการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเครื่องมีความล้าสมัยและมีอายุการใช้งานนาน บางแห่งเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นแบบเช่าซื้อ สัญญา 3 ปี เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย เครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย อุปกรณ์ต่อพ่วง อุปกรณ์เครือข่าย ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานยังขาดแคลนทั้งในเชิงปริมาณและประสิทธิภาพ 2) ด้านซอฟต์แวร์ พบว่า มีซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์เพื่อให้บริการ ทั้งซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการ เช่น Windows8, Windows10 ซอฟต์แวร์ประยุกต์ เช่น Microsoft office2003, 2010 และ 2013, Office 365 หรือซอฟต์แวร์แบบเปิดสำหรับใช้งานเฉพาะด้าน 3) ด้านระบบเครือข่าย มีการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (UniNet) เป็นเครือข่ายหลัก และบางแห่งได้มีการเข้าใช้บริการ ISP จากบริษัทเอกชนเป็นเส้นทางสำรอง มีจุดให้บริการเครือข่ายไร้สาย (WIFI) กระจายไปตามอาคารต่างๆ ของมหาวิทยาลัย แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ใช้งาน

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อผลักดันและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมเป็นองค์กรเพื่อให้บริการการศึกษาแบบเปิดสู่สาธารณะในรูปแบบ MOOC

3.1 สถานภาพด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบ MOOC พบว่า ยังไม่มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดที่เป็นแพลตฟอร์มของมหาวิทยาลัยราชภัฏเอง แต่เป็นการดำเนินการและขับเคลื่อนโดยการเข้าร่วมในการสร้างรายวิชาและจัดการเรียนการสอนบนระบบ Thai MOOC ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่ง ที่ได้เข้าร่วมสร้างรายวิชา ได้แก่ มรภ.นครราชสีมา มรภ.มหาสารคาม มรภ.ชัยภูมิ มรภ.เลย มรภ.บุรีรัมย์ มรภ.บุรีรัมย์ และ มรภ.ชัยภูมิ หรือบางแห่งที่ถึงแม้จะยังไม่มีจัดการเรียนการสอนบนระบบ MOOC อย่างเป็นทางการแต่ก็มีการริเริ่มและประชุมวางแผนในทีมผู้บริหารเพื่อหาแนวทางในการดำเนินการตรงนี้ มีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยเพื่อการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (Thai-MOOC) ให้อาจารย์ที่สนใจได้เข้าร่วม ซึ่งผู้บริหารสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนในห้องเรียนแบบเดิมนั้นอาจล้าสมัยไปแล้ว ถ้าเราดำเนินการตรงนี้ขึ้นมาได้ก็จะช่วยเสริมการเรียนการสอนและลดภาระการสอนของอาจารย์ได้ค่อนข้างมากขึ้น

3.2 ความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อผลักดันและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมเป็นองค์กรเพื่อให้บริการการศึกษาแบบเปิดสู่สาธารณะในรูปแบบ MOOC พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการผลักดันและสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนารายวิชาและจัดการเรียนการสอนบนระบบ MOOC จะเห็นได้จากการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยเพื่อการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (Thai-MOOC) เพื่อให้อาจารย์ที่สนใจเข้าร่วม หรือผู้บริหารบางท่านได้นำร่องในการทำระบบ e-Training หรือพัฒนารายวิชาบนระบบ MOOC ไว้ในเว็บไซต์ของตนเอง รวมถึงการจัดโครงการอบรมเพื่อมุ่งเน้นให้อาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ผู้บริหารจะให้การส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ปัญหาสำคัญอยู่ที่ตัวอาจารย์ในการพัฒนาและปรับสไลด์การสอนของตนให้เข้ากับยุคดิจิทัล โดยส่วนใหญ่อาจารย์จะถนัดสอนแบบวิธีการเดิมโดยเฉพาะอาจารย์รุ่นเก่า และด้วยภาระงานด้านอื่นๆ ที่มีจำนวนมาก ทำให้อาจารย์ไม่มีเวลา ส่งผลให้อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร แม้ว่ายังไม่มีมีการสร้างรายวิชาเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบ MOOC มากเท่าที่ควร แต่เพื่อให้สื่อหรือรายวิชาที่จะถูกพัฒนาขึ้นบนระบบ MOOC เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยควรมีแผนเพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง และควรคำนึงถึงการสร้างโอกาสการรับรู้ และการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันสำหรับทุกกลุ่มคนในสังคมให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้การให้การศึกษาแก่มวลชนหรือคนจำนวนมากๆ ให้เขาเรียนพร้อมกันนั้น อาจต้องให้ความสำคัญในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่รองรับและเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและเป็นปัญหามากที่สุดจากการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการศึกษาแบบเปิด ในมหาวิทยาลัยทั้งหมด 11 แห่ง คือ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยผู้บริหารชี้ให้เห็นว่าการที่ผู้บริหารระดับสูงขาดความเข้าใจในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และยังไม่มียุทธศาสตร์หรือแผนที่ชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาโดยตรง จะเห็นได้ว่ามีการจัดสอนหรือสอนหรือจัดเตรียมสื่อการสอนหรือจัดเตรียมสื่อการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตยังไม่มากนัก การใช้งานส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการปฏิบัติการอีกมากกว่า ส่งผลต่องบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของผู้ใช้งานที่มากขึ้น และไม่ปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ ปัญหาการขาดแคลนจำนวนบุคลากร ICT ที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน การขาดมาตรการในการทำให้อาจารย์ผู้สอนที่มีเนื้อหาและองค์ความรู้ในตัวอยู่แล้วเกิดการปฏิบัติและลงมือผลิตสื่อและรายวิชาบนระบบ MOOC แต่เนื่องจากระบบ MOOC เป็นระบบใหม่ที่น่าสนใจในการสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ จึงส่งผลกระทบต่อตัวอาจารย์ที่จะต้องเปิดรับและปรับสไตล์การสอนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่ยังยึดติดกับการสอนในรูปแบบเดิม จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนบนระบบ MOOC ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้นเป็นไปได้ยาก อีกทั้งผู้ใช้งานทั้งอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ ICT ที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะการใช้งานด้าน ICT ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Hassan M. Selim [11] กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของอีเลิร์นนิง ภายใต้บริบทมหาวิทยาลัย สามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1.อาจารย์ผู้สอน 2. นักศึกษา 3. เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4. สิ่งสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ควรชี้แจงแนวทางการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีให้ผู้บริหารได้รับทราบ และควรมียุทธศาสตร์หรือแผนที่ชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาโดยตรง การจัดสอนหรือสอนหรือจัดเตรียมสื่อการสอนหรือจัดเตรียมสื่อการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตยังไม่มากนัก การใช้งานส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการปฏิบัติการอีกมากกว่า ส่งผลต่องบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของผู้ใช้งานที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Delia Browne. (2009). Open Education Revolution Sharing Nicely. *Unlocking IP 2009 Conference National and Global Dimensions of the Public Domain*.
- [2] กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา.
- [3] ยืน ภู่วรรณ. (2559). *การจัดการเรียนการสอนในบริบทดิจิทัล: Effective Learning and Teaching in Digital Ecosystem*. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [4] เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2016). *Thailand 4.0 เพื่อคนไทยสู่ผู้นำด้านดิจิทัลใน ASEAN*. บทความไอที 24 ชั่วโมง. สืบค้นจาก <https://www.it24hrs.com/2016/thailand-4-0-digital-service-asean/>
- [5] ยืน ภู่วรรณ. (2558). *นวัตกรรมการเรียนการสอนกับ การศึกษาระบบ 4.0*. โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร การพัฒนานวัตกรรมการสอนมิติใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยศูนย์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา.
- [6] Richard G. Baraniuk and Hwang Dae Yun (2013). *การเสวนาหัวข้อ IT และ Social Media เปลี่ยนชีวิตเราอย่างไร*. สรุปลงใน OKMD Knowledge Festival 2013.
- [7] วิลิต ววงศ์. (2016). *การศึกษาแบบเปิด (Open Education) (2): Open Textbooks*. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/notes/vilas-wuwongse/>

- [8] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). *ทิศทางการอุดมศึกษาไทย*. สืบค้นจาก <http://www.kriengsak.com>
- [9] ชูติพร อนุตริยะ. (2559). *การประยุกต์ใช้ OER และ MOOC เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่รองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. เอกสารประกอบการบรรยายการสัมมนาวิชาการ “Digital Education ก้าวใหม่ของการศึกษาไทย”.
- [10] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา)*. กรุงเทพมหานคร : ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด.
- [11] Hassan M. Selim. (2007). *Critical success factors for e-learning acceptance: ConWrmatory factor models*. Computers & Education, 49. 396–413. doi:10.1016/j.compedu.2005.09.004